

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 5

29. siječnja 2009.

cijena 100 Ft

Foto: Sijuan Balatinac

Vinkovo u Mohaču

Komentar

I amaterstvo je naše bogatstvo!

Svi smo mi glumci na ovom stoličnom globusu, kade se scena najgušće istroši oko pinez, dobrih autov, lipih žen i vlasti. Ispred tih maskarantov je big taječno dvakrat „mirni“ kutljac južnogradišćanskoga sela u kulturnom domu. Ovdje se skupljaju amateri, obični Petrovišćani ki svaku sezonu pokazuju svojem narodu kakovi su oni majstori preobraženja, za milodar ne samo našem selu nek i drugim selam kamo su nek pozvani svojom izvedbom. A o tom pak nigdor se ne pomina koliko vrimena si ofruju iz svojega slobodnoga vrimena, iz tih ur ke bi mirno mogli doma provesti u društvu svojih familijov, dice, muža i žene, u štanju, počivanju ali uprav pri zabavi, umjesto toga da se tajedan na tajedan biflaju, melju isti tekst, probuju gibanje na pozornici i smrzivaju se pri hladni radiatori, jer malokad je ta velika dvorana s pozornicom barem toliko topla da se skinu fraki, da se hitaju doli kape. A što ćemo, kad je gospodarstvena kriza? No koliko ja pametim, jur od 1996. ljeta smo se u takovom fridžiderskom ambijentu pripravljali na premijere. Ali ono što nam nigdar nije falilo, to je bila dobra volja, humor i razumivanje. Iako smo se negda-negda poskubli, pred nastupi svi su zašli k sebi, i spuni-la se je božja volja u teatru. Pametim da parputi jako smo se tugovali da nismo mogli otputovati na hercegovački festival zavolj manjkanje pinez, kad smo pak imali odgovornu svotu, onda nas nisu pozvali. Kad smo mogli biti tamo kod prijateljev, to je bio pravi svetak, pravo veselje, i ljeta dugo nepozabljena turneja. I sad se čeka još jedna takova avantura jer je svaki put veliki izazov, posebna privlačljivost predstaviti u matičnoj zemlji naš intimni jezik, koji se sve bolje zgublja, nestaje, vene na naši ulica, pri hiža, na javni mjesti. I onda je nazoči jedna garda prez debele misečne plaće, prez ikarčkovoga priznanja za svoje večljetošnje djelo, koj je najveća zahvala aplauz na kraju predstave, i jedna večera od domaćinov ter dobrovoljni dari koji u cjelini idu na putne stroške. Jer oni rado idu, iz srca igraju, svim zahvaljuju, još i onim ki kažu da je kusić bio dosadan, ili ki kritiziraju što se ne igra na ugarskom jeziku, nadalje i onim ki kažu da svakarčkovi amateri kod njih neće nastupati, ili ki afektiraju da bi to oni sve mogli i bolje. Tribi je probuvati, tribi je dočuti i doznati, neka se svaki uči na svojoj koži, ali ja mislim da njih, tako petroviske kot i židanske igrače, svaki put, na svakom forumu treba spomenuti i pohvaliti jer oni su naše bogatstvo, oni su samosvisni nosači, širitelji naše jezične lipote zavolj česa se ne smimo sramovati (kako su nam to ljeta dugo odredjeni krugi sugerirali, a ne prestaju ni dandanas to tvrditi), jer Miloradićev jezični ormar još vik je pun bogatstva. Ove amaterske kazališne grupe u Gradišću, ke su u cijelom orsagu jedine i jedinstvene, obavezno tribi podržavati, poticati je za nastavljenje da ova djelatnost čim dulje ostaje nam, za nas, i svim onim kim je pravo osvježenje u svakidašnjoj monotoniji, kad se subotom ili nediljom petroviski ali uprav židanski igrokazači paradiraju na daska. Na ti daska ke za nje i za njevu publiku u tom trenutku zlamenuju cijeli svit!

-Timea Horvat-

„Glasnikov tjedan“

Zakon o radiju i televiziji u Mađarskoj donesen godine 1996. godine, poznatiji pod imenom Zakon o medijima, zastario je, stoga je pet parlamentarnih stranaka oformilo početkom prošle godine stručnu skupinu koja je prišla izradbi nacrtu novog zakona. Nakon dvije inačice nacrtu danog na uvid javnosti i javnih konzultacija, u tijeku je izradba treće inačice nacrtu Zakona koja bi trebala biti gotova do kraja siječnja. I dok je sadašnji zakon rođen u doba kada je trebalo raspodijeliti jedan mali broj frekvencija, ovaj novi u novim tehničkim uvjetima treba napraviti reda kako bi bio osiguran unutrašnji i vanjski pluralizam mišljenja, kaže stručni tim. Žele se regulirati i razlike između javnog i komercijalnog sektora. Regulirati obveze televizijskih kanala s velikom gledanošću. Europska Unija prihvatila je audio-vizualnu medijsku strategiju i njezine smjernice. U svezi s tim treba obaviti pravno usklađivanje do kraja 2009. godine. Pri tome važni elementi zakonske regulative jesu pitanja maloljetne populacije, zaštita djece, pravila reklamiranja, zaštita ljudskog dostojanstva, a ništa manje značenje nema zaštita nacionalnih i kulturnih vrijednosti i njihov razvoj. U sferi javnih medija, njihovo financiranje u potpunosti je suprotnosti s pravnom regulativom Europske Unije. I to treba riješiti. Što je pak s pravima manjinskih i etničkih zajednica u svjetlu nacrtu novoga zakona? Svoje mišljenje o nacrtu

Zakona dala je i Hrvatska državna samouprava. Naglašava se nekoliko važnih elemenata koje je potrebno ugraditi u novu zakonsku normu. Zasada nacrt tek jednom rečenicom spominje programe etničkih i nacionalnih manjina, i to kako će nadzor nad njima biti u djelokrugu programa za obavljanje javnih zadaća. HDS smatra kako treba osigurati nazočnost manjinskih predstavnika u najvišem tijelu te ne podržava prenaplašenu ulogu parlamentarnih stranaka. Traži da se zakonom osiguraju jamstva kako se sadašnja minutaža programa na hrvatskom jeziku pri javnoj televiziji neće smanjiti, nego će se povećavati; traži da se u svim važnim pitanjima pita Državna samouprava, koja treba da ima i pravo veta, te traži jamstva kako će novinari koji proizvode hrvatski program biti stručno osposobljeni i biti pripadnici hrvatske zajednice u Mađarskoj. I Medijska radna skupina Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine u svome mišljenju o nacrtu Zakona izražava nezadovoljstvo nacrtom koji se ne bavi na pravi način ostvarivanjem prava manjina kroz javne medije i njihovo korištenje, te tako ne osigurava zaštitu manjinskih prava. Naglašavaju kako sadašnji nacrt Zakona nije u skladu s prihvaćenim međunarodnim obvezama zaštite manjinskih prava, a s druge strane Zakon o manjinama temeljni je akt koji treba uvažiti pri osiguravanju ostvarivanja manjinskih prava kroz Zakon o medijima.

Branka Pavić Blažetin

Konzul gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj na Vinkovo reže lozu u mohačkoj Planini

Aktualno

Još jednom o bajskoj Čitaonici

*Građanska inicijativa za njezino oživljavanje,
i vraćanje članstvu kojem pripada*

Nije pitanje prodaje li se, nego postoji li bajaska Čitaonica, i ima li novoutemeljena udruga Hrvatski kulturni centar Bunjevačka čitaonica pravo na vlasništvo zgrade, koja je vraćanjem Crkvi početkom 90-ih posebnim ugovorom predana obnovljenoj udruzi? Mogli bismo ukratko reći kako je zaključak nedavnoga skupa, koji je na poticaj Ivana Kubatova održan u petak, 9. siječnja, u Domu časnika u Baji, da ona ne postoji, a novo-utemeljena udruga nema pravo na vlasništvo zgrade koja je građena na Dolnjaku materijalnom potporom njezinih članova, a za to je namijenjen i prihod prvih bunjevačkih prela iz 1910. i 1911. godine.

Na sastanku se okupilo desetak osnivača obnovljene udruge iz 1992. godine, te nekoliko pozvanih gostiju, kako bi povelili razgovor o mogućnostima glede oživljavanja rada nekada vrlo važne udruge, s velikom tradicijom i bitnom ulogom u životu bunjevačkih Hrvata u Baji do njezina ukinuća 1948. godine, te ponovnoga vraćanja članstvu kome pripada.

Kako je ustvrdio začetnik skupa o bajskoj Čitaonici, po profesiji novinar, a u razdoblju od 1998. do 2002. vijećnik Hrvatske manjinske samouprave grada Baje, inače rodom iz Đurića i bunjevačke obitelji, nakon pregleda i proučenih postojećih dokumenata može se uočiti nekoliko nepravilnosti, a njezino djelovanje u najmanju ruku nije u skladu ni s ugovorom iz 1994. godine, kojim je Crkva vraćanje zgrade uvjetovala djelovanjem prema temeljnim ciljevima, te pravom na suglasnost za izbor i opoziv njezina predsjednika, pri čemu nadziranjem ovlašćuje svojeg osobnog predstavnika.

Nakon prekidanja sjednice, koja je po Kubatovu prema postojećim dokumentima imala potreban kvorum, jer za održavanje Skupštine potreban je odaziv 50% plus jedan član, a od 28 članova nazočilo je 16, unatoč tome na ponovljenoj sjednici održanoj 27. studenom 2003. godine u Aljmašu, izmjenom

Statuta, utemeljena je nova udruga koja je registrirana pod nazivom Hrvatski kulturni centar Bunjevačka čitaonica, i to s novim članovima iz Aljmaša i Kunbaje. Stoga je naglasio kako će u okviru građanske inicijative pokrenuti postupak kod županijskog odvjetništva u svezi sa sprečavanjem prava članova, a također se zauzeo da se poslušati izvješće nekadašnjeg vodstva, te da se osnuje tročlano povjerenstvo predsjedništvo koje će poraditi na obnavljanju rada bunjevačke udruge. Sam se primio da bude glasnogovornikom.

Iako smo prije već u dva navrata pisali o tome prodaje li se bajaska Čitaonica, možda je ipak umjersnije upitati se postoji li bajaska Čitaonica. Dakako, zgrada postoji, i prema oglasu ona se od rujna 2008. prodaje. Ali postoji li udruga Bajaska bunjevačka čitaonica, koja bi ove godine trebala proslaviti 100. obljetnicu svog utemeljenja. Ako uzmemo da njezina zgrada već godinama stoji prazna, ni u njoj ni izvan nje nismo čuli za njezine aktivnosti, slobodno možemo reći da ona praktično ne postoji.

Kako uz ostalo reče Kubatov, svojevremeno, u razdoblju od 1998. do 2002., ni za tri godine nisu uspjeli obnoviti rad bajske Čitaonice. S obzirom na svoje bunjevačko podrijetlo, želi napisati njezinu povijest u povodu obilježavanja 100. obljetnice utemeljenja 1909. godine.

Nismo uvjereni da će ova inicijativa dovesti do rješenja, ali posve sigurno da se pravnim putem mora poraditi da ona bude vraćena onima kojima pripada. Možda su to trebali već prije učiniti članovi nekadašnjeg vodstva, i same udruge, te do ovoga ne bi ni došlo. Ali je očito da postoji niz nepravilnosti u radu i dokumentaciji Čitaonice, što se ne može samo tako ostaviti, već se mora pokrenuti inicijativa da se to jednom zauvijek dovede u red. Konačno da Čitaonica bude vraćena svome naivno izigranom članstvu.

S. B.

Natječaj

za podupiranje proračuna udruga nacionalnih i etničkih manjina za 2009. godinu

Parlamentarni Odbor za ljudska i manjinska prava, civilna i vjerska pitanja raspisao je natječaj za podupiranje proračuna udruga nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, koje obavljaju kulturnu djelatnost i/ili zastupaju manjinske interese, a registrirane su do 31. prosinca 2006. godine.

Ne mogu se natjecati manjinske samouprave, zaklade i one udruge koje podliježu zakonu XXXIII. 1989. godine o političkim organizacijama. U proračunu Republike Mađarske za 2009. godinu za podupiranje djelovanja udruga osigurano je 110 milijuna forinti.

Natječaj se može predati samo na natječajnom obrascu najkasnije do 15. veljače 2009. godine.

Daljnje obavijesti o pozivu i uvjetima natječaja te o potrebnim dokumentima dostupne su na internetskim stranicama www.parlament.hu i web.pafi.hu.

PEČUH – U pečuškom Domu mladeži 30. siječnja (petak) bit će pokladna plesničica od 19.30. Ulaz: u maskama. Najbolje maske se nagrađuju. Svira: Orkestar „Vizin”.

PEČUH – Orkestar „Šokadija” iz Mohača i Orkestar „Vizin” iz Pečuha 11. veljače (srijeda) imaju zajednički koncert u Dominikanskom domu s početkom u 19 sati.

KOZAR – 14. veljače (subota) u Kozaru će se prirediti ženske poklade uz plesачe KUD-a „Tanac” i Orkestar „Vizin”.

ALJMAŠ – Hrvatska manjinska samouprava grada Aljmaša, na dan bunjevačkog prela, u subotu 14. veljače, ugostit će Hrvatsko kazalište iz Pečuha koje će prikazati igrokaz Antuna Karagića pod naslovom Pošteni varalica. Predstava će se održati u mjesnom domu kulture s početkom u 16 sati.

BAJA – U utorak, 27. siječnja, u županijskom Domu narodnosti u Baji održana je prva ovogodišnja redovita sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije ove godine. Na dnevnom redu bila je rasprava o proračunu za 2009. godinu, koji je prihvaćen s prihodima i troškovima od 892 tisuće forinti, koliko je ovogodišnja državna opća potpora za djelovanje, što je za 25 tisuća više nego lani. Kako je naglašeno, njome se mogu pokriti samo osnovni troškovi djelovanja, putni troškovi zastupnika. Među raznim pitanjima bilo je riječi o posljednjim priprema za središnju pokladnu zabavu bačkih Hrvata, za Veliko prelo u Baji, koje će se prirediti 31. siječnja u Njemačkome općeprosvjetoj središtu. Godišnju veliku zabavu bačkih Hrvata novčano podupire i Županijska hrvatska samouprava, a posebni su gosti Najbolji hrvatski tamburaši.

KAŠAD – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, 7. veljače u kašadskom Restoranu Horvat priređuje se pokladno veselje, koje je otvorenoga tipa, a sudjelovati mu mogu oni koji se obuku u kašadske lijepe buše, kazuje za Hrvatski glasnik Zorica Gavalier. Goste i domaćine zabavljat će svirci: Tomica Božanović i Ivo Pavković.

PEČUH – Svečana predaja maturalnih vrpca u Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krležu, kako je izvijestila Hrvatski glasnik razrednica pečuških maturanata Janja Živković-dr. Mandić, bit će 13. veljače u predvorju škole, s početkom u 17 sati. Ove će godine spomenute vrpce primiti 31 maturant pečuške Hrvatske gimnazije.

Otvoreno Racko prelo u Dušnoku

*Prenošenje tradicije na mlađe naraštaje
i svinjokolja na tradicionalni način*

PEČUH – Samouprava Baranjske županije podijelila je u četiri kategorije, po broju stanovnika pojedinih naselja, priznanja i novčane nagrade za brigu o okolišu naselja. Ukupno je podijeljeno 3,5 milijuna forinti naseljima koja su pokazala iznimnu pozornost svom okolišu i uređenosti. Predsjednik županijske Skupštine János Hargitai u svečanim okvirima podijelio je nagrade, o kojima je glasovala Skupština na temelju prijedloga stručnog odbora. Cilj je županijskog natječaja poticanje mjesnih samouprava na skrb za okoliš i razvoj okoliša u naselju. Nagrada „Za cvjetnu Baranju” ove je godine pripala Harkanju, a uz nagradu taj je grad dobio i 300 tisuća forinti. Nagradu „Za uređeni okoliš naselja” dobila je samouprava sela Pogana na čijem je čelu naša Hrvatica Aga Dragovac. Uz nagradu poganskoj samoupravi ide i 400 tisuća forinti. Uz navedena naselja nagrađeno je još 37 naselja. Tako u kategoriji iznad tri tisuće stanovnika grad Mohač, te mnogobrojna naselja u kojima žive Hrvati i djeluju Hrvatske samouprave tako: Ivanidba, Bogdašin, Starin, Birjan, Narad, Kukinjš, Pogan, Bre...

VRŠENDA – U organizaciji Kulturne i vjerske udruge šokačkih Hrvata i Hrvatske samouprave sela Vršende, kako je za Hrvatski glasnik izjavila Marijana Balatinac, u Vršendi će se 8. veljače u seoskom domu kulture s početkom u 14 sati prirediti tradicionalno Šokačko prelo. Prigoda je to kada će se održati i godišnja skupština Udruge, analizirati prošla te utvrditi planovi i programi u ovoj godini. Nakon službenog dijela programa slijedi zabavni uz jelo i piće te svirku „Orašja”.

PEČUH – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, u Klubu će se 28. siječnja s početkom u 18 sati prikazati knjiga dr. Đure Šarošca Slaveni u Baranji prije dolaska Mađara i za vrijeme Arpadovića (Honfoglalás előtti és Árpád-kori szlávok Baranyában). Knjigu će na mađarskom jeziku predstaviti arheolog Gábor Kárpáti.

Ovih se dana Dušnočani svake večeri okupljaju u domu kulture, kao nekada kad su se uz ručni rad, krunjenje kukuruza, pjesmu i tradicionalna jela družili zimskih večeri u svojoj ili kući susjeda i prijatelja. Njih više stotina, od najmladih do najstarijih, oživljavaju duh nekadašnjih prela okupljajući se od 17 do 22 sata.

Desetodnevna manifestacija pod nazivom Racko prelo priređuje se od 2006. godine s velikim uspjehom i uz veliku posjećenost. Kako ističu suorganizatori, mjesna seoska i hrvatska samouprava, cilj je ove priredbe, uz nastojanja da postane tradicijom, upravo oživljavanje negdašnjega duha obiteljskog prela, okupljanje mještana u pokladnome razdoblju, te očuvanje običaja, i njihovo prenošenje na djecu i nove naraštaje, da se jača duh zajedništva.

Ovogodišnje prelo u mjesnom domu kulture, koje će trajati deset dana, sve do 31. siječnja, u srijedu, 21-og, svečano je otvorio parlamentarni zastupnik Zsolt Semjen, a nazočio je i dopredsjednik Županijske skupštine Bačko-kiškunske županije Zoltán Bagó. Novina je ove godine da je na pozornici uređena čista soba koju je osmislio László Szogyi, a koja prikazuje ozračje stare seljačke kuće, način života naših predaka, njihove običaje, odijevanje, što se želi prenijeti na buduće naraštaje.

Kako nam reče predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Matija Mandić Goher, u četvrtak, 22. siječnja, održan je Hrvatski narodnosni dan, a s prigodnim recitacijama, pjesmama i dječjim igrama u programu su sudjelovali članovi hrvatske skupine vrtića i učenici osnovne škole, nadalje Pjevački zbor «Biser» u pratnji orkestra «Bačka» iz Gare, te

Izvorna pjevačka skupina s domaćim pjesmama. Sudionici programa okupljene su pogostili domaćim kolačima, pogačicama i drugim pokladnim pecivima, a druženje je nastavljeno plesačnicom na kojoj je svirao TS «Bačka».

Okupljanje je od 17 sati, a program počinje u 18 sati. U petak, 23. siječnja, priređen je Dan lovaca, u utorak, 25-og, Dan djelatnika tvrtke kožnog namještaja, u srijedu pak i Dan polaznika vrtića i učenika osnovne škole. Prateći su sadržaji svakoga dana izradba tkanina na tkalačkome stanu, tranjarki i drugih rukotvorina, šlinganje, pređenje s preslicom, krunjenje kukuruza i obrađivanje rogoza.

U petak, 30. siječnja, u domu kulture na otvorenom priredit će se svinjokolja na tradicionalni način, uz kušanje svinjokoljskih jela i proizvoda. Popodne će se održati natjecanje u kušanju kiselog, a jest će se hurka, kobasice, čvarci, pečenke i drugo.

Prelo završava u subotu balom samo za odrasle, a u dvorani Remenica pogostit će se svi pomagači, uza svinjokoljsku večeru, kupus i sarmu.

Podrobniji program možete naći na seoskoj web-stranici dusnok.hu.

S. B.

KUKINJ – Manjinska samouprava u tom selu, kazuje za Hrvatski glasnik njezina predsjednica Milica Klaić-Taradija, i 2008. godine ostvarila je brojne sadržajne programe. Pokušali smo zainteresirati sve slojeve našega hrvatskog žiteljstva, uključili smo u folklor i mladež, organizirali smo hodočašća (Kačmar, Đud), povelili smo djecu na izlet u Mohač i posjetili tamošnje hrvatske znamenitosti, muzej, Čitaonicu, Franjevačku crkvu, radionicu bušarskih maski i crne keramike. Uspostavili smo dobre veze s hrvatskim samoupravama susjednih naselja. Organizirali smo uspješan dan pjevanja uza sudjelovanje sestre Nikoline iz Donjeg Miholjca, održali smo naše tradicionalne kulture priredbe, Vinkovo, Martinje, Bošnjako sijelo. Pretplatili smo za naše obitelji Hrvatski glasnik i Hrvatski kalendar. Nastavili smo suradnju s Hrvatskim kazalištem i partnerskim naseljem Duboševicom. Otpočeli smo suradnju i s Radikovcima, naš je KUD nastupao u Oriovcu i u Donjoj Pušći. Ustrojili smo skup o bošnjakim Hrvatima, izradili web-stranicu, uspostavili suradnju s najselima u Mađarskoj i s Hrvatskom maticom iseljenika u Zagrebu. Ove godine želimo opet pokrenuti tečaj hrvatskoga jezika, i nadalje ćemo našim mještanima pretplatiti Hrvatski glasnik i Hrvatski kalendar, želimo proširiti sadržaj web-stranice radi boljeg informiranja mještana.

Gornji Četar–Vincjet

Dvadeseta obljetnica školske suradnje na kraju minuloga ljeta

Slavljeniki. Sliva Edita Mühlgaszner, zemaljska školska nadzornica u Austriji, Magda Horvat-Nemet, četarska školska direktorica, Hubert Varga, ravnatelj škole u Vincjetu, Zlatica Benčić, bivša nadzornica hrvatskoga jezika u Gradišću, Ana Poljak-Šaller, učiteljica hrvatskoga jezika u Gornjem Četaru, i Marlene Varga, pedagoginja u Vincjetu

Pred samim koncem prošloga ljeta je u sportskoj dvorani Vincjeta, med svečanima okviri obilježena 20. obljetnica školske suradnje med gradišćanskimi ustanovami. Dica i sadašnji ter bivši pedagogi dvih općin skupa su se spomenuli početka i zajedničkih doživljajev pred mnoštvo ljudi. Zlatica Benčić, bivša nadzornica hrvatskoga jezika u Gradišću i dugoljetošnja učiteljica u Gornjem Četaru, je u svojem govoru ganutljivo povidala o Ivanu Mülleru, Alfonzu Kornfeindu iz Austrije, s kimi se strefila u Kisegu na pedagoškoj konferenciji, a zapravo onde je pred njim artikulirana želja za suradnju s jednom gradišćanskom školom u Austriji. Sándor Istenes, tadašnji direktor osnovne škole u Gornjem Četaru, je dao slobodnu ruku angažiranoj pedagoginji ka je vrijeda stupila u kontakt s ravnateljicom vincjetske škole Editom Mühlgaszner, i zatim je vrijeda slijedio i prvi sastanak školarov. Onda je i potpisan službeni dokument o partnerstvu koje, evo, jur dva desetljeća dura, još i pod drugim peljanjem škol. U Vincjetu direktor Hubert Varga, u Gornjem Četaru pak ravnateljica Magda Horvat-Nemet nosu dalje na srcu ovo prijateljstvo ter držu važnim da si i današnja dica najdu putem zajedničkoga hrvatskoga jezika čari i nepozabljive trenutke zblizavanja. Kako je rekla Zlatica Benčić, dobitnici ovoga 20-ljetnoga susjedovanja nisu bili samo dica, nek i sami učitelji hrvatskoga jezika, ki su dobili dodatne prilike da se upoznavaju i s drugim metodami, novimi idejami jezičnoga podučavanja, a dobili su i školskih pomagala za hrvatsku nastavu. Po riči četarske školske peljačice, u minuli ljeti svi su čuda djelali za

to da si vježbaju, očuvaju materinski jezik prik igre, jačak, učnje. U međunarodnom Comeniusovom školskom programu tri ljeti dugo su takaj uspješno djelali i, kako je nadalje rekla, „*ufam se da će nas ova veza još dugo skupa držati, a isto tako će se i proširiti s novimi sadržaji i da ćemo za dvajset ljet opet ovako lipo skupa svečevati*”. U dičjem bloku su učeniki dvih škol pokazali na pozornici što su svega naučili pri sastanki, a najteže im je spao uvečer rastanak. Ana Poljak-Šaller je pred dvajsetimi ljeti začela djelati u četarskoj školi pak je povidala, što je danas morebit i nevjerovatno, da u onu dob, iz Ugarske nije tako lako bilo putovati u Austriju, i bilo je prilike da su se dogovorili da idu samo do granice. Četarska dica su stala na jednoj, a vincjetska dica na drugoj strani granice i tako su se razgovarala. Kasnije pak redovni su bili skupni izleti, posjeti na hrvatski ura. – *Narasle su kod nas takove generacije ke i danas još znaju da su oni imali prijatelje u Vincjetu, Čembi i Čajti, i kad se najdu međusobno, onda se pominaju za stare susrete. Za jezik je čuda laglje bilo onda kad su se bolje pominjala naša dica po hrvatski. Sad bi mogli karkad ići prik granice, svako ljeto se dvaput najdemo, to je najvažnije da dica jedan cijeli dan budu skupa i onda nimaju izbora, obavezno se moraju pominati na skupnom jeziku.* Učeniki iz vincjetske škole lani su prvi put sudjelovali na jačarnom naticanju GRAJAM u Gornjem Četaru, i ljetos računaju na nje organizatori, a u majušu je predvidjen ponovni sastanak starih prijateljev.

-Tiho-

Baja

Studentski list I-VJEŽBA

Potkraj prošle godine, za Božić 2008, na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji objelodanjen je prvi list Odjela za hrvatski jezik, s domišljatim naslovom I-VJEŽBA, koji je sastavljen od monograma osobnih imena hrvatskih studenata i profesora (Iva, Viktoria, Jelena, Etelka, Živko, Betilija i Aleksandra).

Otkrivajući nastanak i ciljeve studentskog lista, lektorica hrvatskoga jezika, profesorica Iva Bezinović u uvodniku obraća se čitateljima ovim riječima:

„U rukama držite prvi broj časopisa I-VJEŽBA, koji je nastao iz želje da nam se dani provedeni u Baji nikada ne izbrišu iz sjećanja, a služiti će i kao podsjetnik na vremena kada studentice nisu imale pravih obveza, iako su se neprestano žalile. Naše će vam studentice kroza svoje tekstove pokušati pokazati kako žive u Baji, čime se bave u slobodno vrijeme, što uče na fakultetu, što i kako uče izvan nastave... Sve su članke osmislile i napisale same (nakon što sam ih natjerala).” Na četiri stranice A4 formata nailazimo na kratke napise iz studentskog života, s nekoliko fotografija. Iz pera Viktorie Toriž, Betilije Makovec, Etelke Pilat, Aleksandre Bus i Jelene Baltin, možemo pročitati tekstove o dojmovima s Usavršavanja za učiteljice i studentice koje su početkom listopada vodili profesori Filozofskog fakulteta Josipa Jurja Strossmayera iz Osijeka, o tome kako matematika ne mora biti dosadna, da se na satu tjelesnog odgoja može i plesati, zajedno pjevati. Bajske nam studentice pišu i o svom izletu u Santovo, posjetu Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu, dvorcu i muzeju na Karapandži, župnim crkvama i santovačkoj Vodici s velikim kipom Blažene Djevice Marije, zatim o santovačkoj hrvatskoj školi, noćnom životu u Baji, o mjestu Lug u hrvatskoj Baranji, te brucošijadi u Baji. Saznajemo da je druženjem studenata, profesora i gostiju s malim prigodnim programom obilježen blagdan Božića. Vjerujemo da će ova vježba imati nastavak, te da ćemo ubuduće redovito čitati o vijestima iz studentskog života u Baji, a možda neke svoje napise objavimo i u našem tjedniku.

ZAGREB – Sjedište Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu nedavno se nalazi na novoj adresi. Ured je preseljen s Kaptola 1 na Kaptol 4, u prostorije Informativne katoličke agencije. Broj telefona je 48 14 951, faks 48 14 957 te mob. 099 48 14 934. E-mail adresa je: hip1@zg.t-com.hr.

BUDIMPEŠTA – Godišnja opća potpora mjesnim manjinskim samoupravama za djelovanje u 2009. godini određena je u iznosu od 570,7 tisuća forinti (lani 555 tisuća, op. a.), a za područne manjinske samouprave u iznosu od 892 tisuće (lani 867 tisuća, op. a.) – stoji u obavijesti ministra, voditelja Ureda premijera koja je objavljena ovih dana u Budimpešti. Potpora se dodjeljuje iz središnjega proračuna u skladu s Vladinom odlukom 375/2007. (XII. 23) o uvjetima i obračunu diferencirane potpore za djelovanje mjesnih i područnih manjinskih samouprava. Manjinskim samoupravama se isplaćuje u dvije jednake rate, do 15. veljače, odnosno do 15. kolovoza.

OSIJEK – U godini u kojoj će Osijek biti domaćin brojnim stranim turistima koji će grad posjetiti zbog rukometnog prvenstva, prvenstva u streljaštvu i svjetskoga gimnastičkog kupa, kao spas u zadnji tren Osječanin Petar Živković izdao je knjigu „Turistička privlačnost Slavonije i Baranje“, pomoću koje svi imaju priliku lako i brzo upoznati grad na Dravi. Riječ je o prvoj knjizi, nakon dugo vremena, koja prikazuje Osijek, Slavoniju i Baranju u kvalitetnoj, višjezičnoj formi, te koja je privlačan turistički suvenir. – Knjiga je nastala iz moje velike ljubavi prema Osijeku, gradu u kojem sam rođen i odrastao, te iz kojega su moji preci unatrag 400 godina. No, napisao sam je i zato što se već godinama osjeti potreba za kvalitetnim štivom ovoga tipa koje bi turistima pomoglo upoznati naš grad, kaže autor Petar Živković koji je dosada izdao i djela „Primjeri i prakse obrazovanja, osposobljavanja i stručnog usavršavanja“, „Hrvatski velikani u prošlosti“ i „Grad Osijek – 810 godina“. Dostupna je u tvrdom uvezu, sadrži 160 fotografija, a osim na hrvatskom, usporedno je pisana na engleskom i njemačkom jeziku. (I. Kukić)

SERDAHHEL – Ribolovno društvo u tom selu 24. siječnja održalo je svoju redovitu skupštinu. Od 110 članova odazvalo se samo četrdesetak, stoga je za pola sata skupština ponovno sazvana. Dok se čekalo na članove, predsjednik društva Zoltan Markan podijelio je testove s pitanjima iz teorije ribolova, iz pravilnika kako bi ribiči povjerali svoje znanje, koje zapravo svaki ribolov mora sadržavati. Na skupštini je obavljeno mnogo poslova, prihvaćen je prošlogodišnji obračun, proračun za 2009. g., izmijenjeni statut i način kaznenog postupka. Na skupštini su bili nazočni i predstavnici ŠRD „Smud“ iz Goričana.

Intervju s Anom Škrapić-Timar, redateljicom petroviskoga amaterskoga teatra

„Dragi rodjaki“ pred premijerom i kazališnim festivalom u Hercegovcu

Razgovarala: Timea Horvat

Igrokazačko društvo u Petrovom Selu, u našem Gradišću, uz židanski amaterski teatar, svako ljeto u fašensko vrime stupi na novi životni put. Njegovo postojanje u ovu dob dobije svoje pravo značenje. Zabavljati prik jezika, dočarati smih na lice našega naroda. Osamnaest ljet uz strast i angažman se igraju na petroviskoj pozornici šalni kazališni komadi. Od 2000. ljeta do danas kontinuirano, svako ljeto je ova zajednica obrađivala svoju publiku, a i širom Gradišća hrvatskogovoreće gledatelje, vik novom komedijom. Što pak čini posebnom ovo amatersko kazališće je to da se identificiraju prik svojega seoskoga dijalekta, tako u kusići ugarskih, niških kot i gradišćansko-hrvatskih piscev. Misecdan pred premijerom smo ov tim oduševljenih ljudi poiskali prošloga četvrtka na probi u mjesnom domu kulture, kade bi temperatura teško zdignula raspoloženje, i razgovarali smo se s Anom Škrapić-Timar ka jur prik 15 ljet diktira, rikta i regulira ov veliki pothvat Petrovišćanov. Plodan sad i bogatu litinju ove aktivnosti ćemo moć viditi 22. februara, nedilju, početo od 19 uri u mjesnom domu kulture.

Ana Škrapić-Timar

Osamnaesto ljeto ste ovako skupa, uglavnom svenek isti člani. Kako ti misliš, zašto je ovo toliko vredno djelati, takovu veliku žrtvu donesti da na tajednu dvakrat se najdete, a misece dugo svaki vikend putujete i igrate?

– Ovo je vekiki aldov, velika žrtva za nas da dojdemo tajedno dvaput, a pred samom premijerom još i gušće, u kulturni dom koji je čudakrat mrzao, kad nam ne naložu tako kako bi morali. Moramo u fraki, kapa dvi-tri ure dugo probuvati, ali ja mislim da je još i ovako vredno, kad ako bi ovo sve ostavili, ja mislim da bi nam falilo. I društvu, kad svi skupa dobro se čutimo, a vredno je i zbog toga kad onda bi se naš lipi jezik zanemario, kad s ovim da mi na hrvatskom jeziku igrokaze kažemo, to nije samo za publiku važno nek i za nas, ki kažemo. I sami igrači se čuda nauču iz svakoga komada, kad pitaju što znači ova rič, što znači ona rič, ka je jur morebit pozabljena, zanemarena.

Malo prlje si spomenula da vas, a i nas publiku, samo misecdan razluči od premijere, ovde u Petrovom Selu. Moremo nešto već čuti o novom kusiću?

– Ovo je jedan veseli komad kojega smo jur ljeta dugo imali pri ruki i kojega smo dobili iz Željzeta. Svako ljeto smo rekli da bi si ovoga morali naučiti, kad smo ovo vidili pred petnaestimi ljeti od Klimpušćanov, ovde na petroviskoj pozornici, i svaki se je spomeo da je kusić dobar i da je veseo. Original je od Hermine Standler, a preveo ga je dr. Štefan Geošić. On je farnik iz Petrovoga Sela, i živi u Klimpuhu. Komad ima četire čine, kratki sadržaj je da bogati krčmar prevara svoje rodjake da je umro i pozove sve jerbače u svoju krčmu. Kroz advokata sve rikta i tako kani znati kako njegovi najbližnji od njega mislu, a on će skroz na pozornici biti kot gluhonimi Miho, i sve će čuti i viditi, gdo kako se prema njemu ponaša, gdo kako razmišlja o njemu. On svoju familiju nima, ali ima čuda rodjakov ke ne pozna, i ovako je prevara, ali će se nazadnje i doznati gdo je on, koji najbliže stoji k njemu i gdo bi vridan bio da jerba sve njegovo imanje.

Ov kusić je presadio na hrvatski Petrovišćan Štefan Geošić, onda u jeziku niste morali čuda što preobrnuti?

– Ništ nismo preobrnuti, ovo je prvo ljeto da nisam morala tekst prepisati. Kako sam ja tekst dobila, tako sam i kopirala igračem. Kad smo tekst na prvi proba štali, onda je svaki nek jednu ili dvi riči prepisao, ali nismo morali čuda što izminuti, kad on slično piše kot se Petrovišćani pominaju.

Što moremo reći za igrače, je li ista brigada, koja je bila lani, predlani ili su se javili i neki novi glumci?

– Tim je skoro isti, ali morem reći da nas je još i manje, kad ov kusić ne potribuje toliko ljudi kot lani. Na sriću većimi nisu imali lazno zbog drugih obavezov dojtii ovo ljeto igrati, i onda nije nam bilo nezgodno. Nikomur nismo morali reći da ti ne prahaš dojtii kad nimamo za te ulogu.

Ako pogledamo spis, što ste svega igrali i

od koga dovidob, vidimo dost šareni skup ugarskih, nimških, gradišćanskohrvatskih, engleskih, talijanskih imen autorov. Početo od Szigligethya, Csepreghya, Kisfaludya prik Joška Weidingera, sve do Nestroya, Jacobya i Marca Camolettia. Kako se zapravo izabere aktuelna komedija?

– Na početku smo igrali ugarske klasike, prevedeno na hrvatski jezik, to su takorekuć seoski igrokazi bili, onda smo kasnije malo modernije. Ja mislim što je veselo, svejedno, igra li se to na selu, ali je malo modernije, to nam sve paše. Već igrokazov preštem svako ljeto i onda se pominamo s kotrigi za sadržaj, ako se to svim drugim vidi, onda si mi to zamemo za to ljeto.

Lani ste igrali jako modernu komediju od Marca Camolettia ka je bila ujedno i veliki uspjeh. Suprot toga ovo ljeto ste se ponovo vratili seoskomu igrokazu. Nije to najzadovanje u vašem djelovanju?

– I meni se tako čini, ali lani smo jako dobri komad imali, i jako teško je opet takovoga dobrog igrokaza najti. Zato smo si ovo ljeto izabrali „Drage rodjake“, kad jur već ljet smo govorili da bi si ovoga morali igrati, i sad nismo nešto drugo imali pri ruka. Istina, i ja sad nisam iskala što bi si mogli najprzeti.

Čez 18 ljet je petrovsko društvo sazidalo svoje stručne i privatne kontakte i u Hrvatskoj i unutar Gradišća. U minuli ljeti vaše društvo je bilo na Visu, na amaterskom kazališnom festivalu, čudaputi ste se vratili u Hercegovac, a karlovački Zorindom opet moremo spomenuti med suradniki. Kako danas stojte s timi partnerstvi?

– Uprav danas smo dobili poziv na kazališni festival u Hercegovac, što će biti zadnji vikend u drugom mjesecu, tako da se i duševno pripravljam na ov festival. Ovo je za nas nešto jako veliko da tamo zajedemo van, samo mi, jedina grupa iz Ugarske. Imamo vezu i s kazališnom grupom u Zelini, onde smo bili jur dvaput, i oni su bili kod nas. Sad za Karlovac ne znamo će li nas oni pozvati nadalje, ali ja mislim što momentalno imamo, i to je uprav dosta za nas. Štefan Kolosar za Undu je već fiksirao termin, 8. mart, zovu nas

u naša gradišćanska sela, a u Budimpeštu našim Petrovišćanom svakarčko se redimo.

Jeste li kada dobili poziv da igrate u Hrvatskom kazalištu, pečuškoj publiki, poki-dob njev teatar svako ljeto gostuje u Gradišću?!

– Konkretno poziv nismo nigdar dobili, ali nedavno sam se ja razgovarala s predsjednikom Hrvatske državne samouprave Mišom Heppom, i on mi je dao obećanje za to, odnosno Gabor Győrvári, ravnatelj pečuške gimnazije, je spomenuo da bi nam dobro bilo konačno zajti, ne nek u Gradišće, nek i u Baranju.

Kako stojte s pozivi iz austrijskoga Gradišća?

– S Pinkovcem imamo dobar kontakt, oni sad ne igraju u ovi zadnji ljeti, i lani bi bili mogli projt tamo nastupati, ali nismo se mogli pogoditi oko termina. Ovo ljeto svakako namjeravamo igrati u našem partnerskom selu. Na druga mjesta u Austriji mislim da zato nas ne zovu kad i oni igraju, skoro svako selo ima vlašće kazalištarce. I to je svenek pitanje termina, kad teško se najde prazan vikend za jedan igrokaz.

Kako si ti zadovoljna u ovom trenutku s pripremom „Dragih rodjakov“?

– Sad još nisam zadovoljna, ali ja znam da će se do zadnjega svi puknuti da će se spraviti, pak da će svi sve znati. To je najveći problem da ne moru svi na svaku probu dojt, kad jako-jako čuda imaju obavezov. Teško je u tajedni dvaput dojt u kulturni dom od šesti do deveti, ali do pol desete, kad svi imaju svoj osobni žitak i puno drugoga djela, ali ja mislim, dokle dojde vrime, sve ćemo dobro spraviti skupa.

Što je to zapravo, što skupadrži ovu zajednicu, ovo čvrsto sime ovde na petrovskoj pozornici?

– Ta misal da znamo nešto učiniti za naše selo, za kulturu. Mi smo jedno društvo koje putuje simo-tamo, takorekuć smo i zastupniki živoga hrvatskoga govora, a prik toga se širi i dobar glas našega sela. A to je za nas zvanaredno važno!

SAMBOTEL – Ovoga vikenda, 31. januara, u subotu, se priredjuje najveći bal Gradišćanskih Hrvatov, u organizaciji gradske Hrvatske manjinske samouprave, u Kulturnom i športskom domu Agora. Pri svečanom otvaranju pozdravne riči će gostom uputiti predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave grada Sambotela Ladislav Škrapić ter i gradonačelnik dr. Djuro Ipković. U programu nastupaju HKD Gradišće iz Petrovoga Sela ter mišoviti jačkarni zbor Djurdjica iz Sambotela. Svojom glazbom će orijaškumu tančenu skupu zakuriti zabavna grupa Povratak iz Siska, ter Pinkica iz Petrovoga Sela.

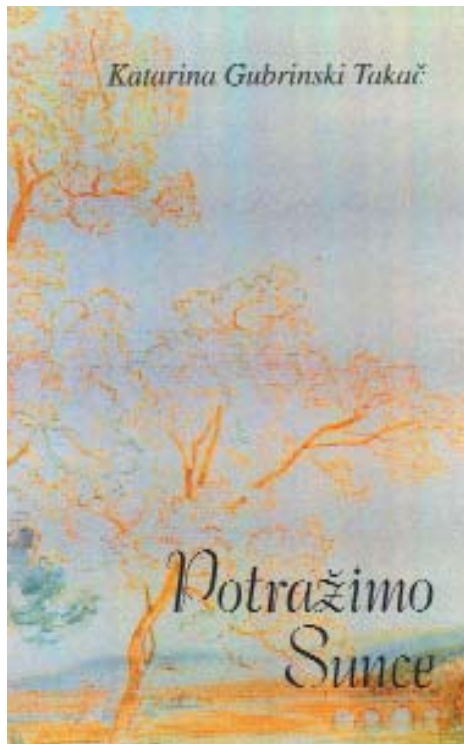
SAMBOTEL, SISAK, SELA - Osnovna škola „Mihály Váci“ u Sambotelu predlani je stupila u kontakt sa sličnom školom u naselju Sela, prik sisačkih prijateljev. Sambotelci su jur jednoč bili pozvani u Zagreb, a lani su bili i Hrvati s velikom dičjom delegacijom na prvom posjetu u gradišćanskoj školi. Iako se je po ljeti neočekivano zgodao jedan manji incident u tom partnerstvu (o tom u sljedećem broju našega lista), peljačtvo sambotelske škole se je odlučilo da će se još odazvati pozivu 27. januara, utorak. Toga dana su dica hrvatskih razredov, njevi roditelji, učitelji, a i gradski poslaniki, kot i zastupniki mjesne Hrvatske manjinske samouprave posjetili Osnovnu školu Sela, pogledali su znamenitosti grada Siska i napravili lipo putovanje na šiftu, a uvečer su se s punimi doživljaji vratili domom.

SERDAHEL – Mjesna samouprava i ove godine priredjuje izložbu vina u Fedakovoj kuriji, koja će se održati 14. veljače. Svi vinogradari okolnih sela, uz predujam od petsto forinti, mogu dostaviti uzorke u dvije boce po sedam decilitara kod mjesne samouprave, sve do 11. veljače.

SEPETNIK – Hrvatska manjinska samouprava na čelu sa Zoltanom Markačem planira organizirati fašničku povorku i bal zajedno s mjesnom osnovnom školom, 13. veljače. Na bal će pozvati i sumartonske tamburaše i nekoliko plesača kako bi se priredila plesačnica za učenike mjesne škole.

PEČUH – Hrvatski klub i Hrvatska kulturna udruga Augusta Šenoa 27. siječnja u Klubu su emitirali putni film Györgya Rozványana naslova Slavonija i Srijem. Emitiranje filma bilo je na mađarskom jeziku.

Katarina Gubinski Takač: Potražimo Sunce

Autoricu, o čijem će najnovijem proznom izdanju biti riječi, umirovljenoj odgojiteljici, rođenoj u južnobačvanskim Bođanima, Katarinu Gubinski Takač, znao sam još iz godina svoga školovanja u budimpeštanskoj učiteljskoj školi, na Trgu ruža ali do prisnijeg prijateljstva došlo je čitajući njezine književne uratke – priče i pjesme – na stranicama Narodnih novina, a još više i bolje tijekom intervjua povodom njezine prve objelodanjene samostalne zbirke priča za djecu, pod naslovom *Vrteći vrtić* (Naklada: Mikszáth Horpács – 1994).

Od toga vremena proteklo je 14 godina tijekom kojih je književnica, spisateljica i dalje stvarala. Naime 2000. g. u nakladi Croaticice objavljuje joj se posebno zanimljiva, dvojezična, prva zbirka 66 haiku pjesama Hrvata u Mađarskoj, u prijevodu na mađarski sveučilišnog prof. dr. Stjepana Lukača, *Dragoljubi i krizanteme* (Sarkantyúcskák és krizantémok), a koja je 2005. doživjela i drugo izdanje.

Njezino najnovije izdanje, također u našoj izdavačkoj kući Croatica, pod naslovom *Potražimo Sunce*, izašlo je 2006. godine. Posebno je zanimljivo za našu književnicu što se ovaj put odlikuje svojim novim, dramskim žanrom, i to za našu predškolsku i osnovnoškolsku djecu. To književno djelo prijeko je važno ne samo s gledišta materinskog jezika nego i kulturno-prosvjetnoga, igrokaznoga. Naime u dosadašnjoj nam hrvatskoj književnosti, mislim tu na poslijeratno razdoblje,

osim dramopisca Antuna Karagića te književnika, pjesnika, Stipana Blažetina dosada se u nas, prema mome znanju, nitko se nije okušao u dramskome stvaralaštvu.

U Proslavu zbirke – koja sadrži 12 jedno, dvo i tročinki, jednu radioviziju i notni dio od 15 pjesmica za djecu – našega dramskog umjetnika Stipana Đurića se kaže: „Poštovani čitatelju, nudim ti ovaj svezak iskustva, radoznalosti, mašte i ljudskog uvjerenja jedne spisateljice koja je velik dio svog života posvetila navedenoj pažnji da bi poslije sve to ugradila u svoj životni put te preko toga u pisanu riječ. Nudim ti je nadalje stoga što je spisateljica uočila nedostatak u dramskome stvaralaštvu u nas, Hrvata u Mađarskoj, te je na taj nedostatak, na taj zov iliti izazov odvrtila jednim prepoznatljivo izglađenim, odlučnim, duhovitim, bajkovitim, razigranim stilom.” I nadalje se kaže da „Katarina Gubinski Takač svojim dječjim igrokazima jednostavno se želi vratiti u onaj još neiskvareni dječji svijet iz kojeg je i ona sama kao djevojčica crpila i razvijala svoju maštu... Te poučne priče, pune uvjerljivih, životnih dijaloga, nisu jednostavno napisane, to su dramatizirane pripovijetke pripremljene do zadnjega sloga prema pravilima i glavnim motivima pisanja dramskih djela, popunjene autoričinim uputama i opisima, upotpunjene notama kako bi postale stalnim pomagalom u (stvaralačkoj) igri, na školskim kružocima, u dječjim radionicama.” I na koncu, autor Proslava kaže: „Još nikada čovjek iznova knjigu pročitao nije ne pronasavši u njoj nove vrijednosti, još nikada na jednak način dramski tekst izveden nije; zato se usuđujem reći da je vrlina ove zbirke upravo to što će u njoj svaki naraštaj, od dječice, tinejdžera pa do odraslih, iznova zasigurno pronalaziti nove sadržaje, neutrte putove. Uostalom, to nam iz godine u godinu dokazuju učenici osnovnih škola i gimnazija na Zemaljskome natjecanju dramskih družina pod imenom Croatiada. To je danas u nas, Hrvata, nedvojbeno veoma bitan čimbenik u okupljanju učenika diljem Mađarske i pri mjerenju jezične vještine učenika, a istodobno i učiteljske spremnosti, snalazljivosti u suradnji s djetetom... Izvor izvodljivih dramskih djela, pa čak i na Croatiadinim smotrama, ovom će se osebjnom zbirkom dramatiziranih pripovjedaka i dramskih igara Katarine Gubinski Takač znatno i kvalitetno unaprijediti te kao stjecište naraštaja ponuditi učiteljima i učenicima, odraslima i djeci novo pomagalo, povod za razonodu, za igru.”

M. Dekić

MOHAČ – Kako nas je izvijestio dopredsjednik Stipa Bubreg, bušarska skupina pod imenom Poklade odnosno KUD Šokačke čitaonice i TS „Šokadija” od 23. do 25. siječnja gostovali su na europskom „ludom” festivalu, na Narrenfestu u Stuttgartu Bad Cannstatu u Njemačkoj. Skupina od 35 mohačkih šokačkih Hrvata, predvođena predsjednikom Đurom Jakšićem i dopredsjednikom Stipom Bubregom te članovima vodstva, u okviru tronevna gostovanja s velikim je uspjehom prikazala bušarsku tradiciju mohačkih Šokaca.

ZAGREB – Kako donosi web-stranica Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, Ministarstvo je odobrilo ukupno 77 naknada mladima izvan Republike Hrvatske, pripadnicima hrvatskog naroda za učenje hrvatskoga jezika u Hrvatskoj u akademskoj godini 2008/2009. Između 77 odobrenih naknada nalaze se i naknade za dvoje mladih Hrvata iz Mađarske: Anitu Čende i Petru Janković.

Trenutak za pjesmu

Ivan Glavina

Dragi Bog
čuvaj trsa mog
evo Ti zrelog vina
da bude dobra godina.

Oblake razmakni
sunce primakni
mraza goni
na tuču zvoni.

Se bum obdelal
da bi v jesen popeval
rozgvu si bum zel
i vu vodu del.

Sv. Vincek pokaži svetu
kak bu vu novom letu.

DRUGA LJETNA ŠKOLA HRVATSKE KULTURE SKRADIN (od 29. lipnja do 11. srpnja 2009.)

Glavne teme: a) Bernardin Frankopan, b) središnja Hrvatska

Voditeljica: doc. dr. sc. Sanja Vulić

O Hrvatskim studijima

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu sveučilišna su institucija koja djeluje već 17 godina. Nastala je na temeljnom studiju, Hrvatskom komparativnom studiju CROATICUMU, a usto su pokrenuti studiji sociologije, filozofije, a kasnije i povijesti, novinarstva i psihologije te hrvatskoga latineta. U proteklom su razdoblju Hrvatski studiji obrazovali oko dvije tisuće stručnjaka iz ovih područja koji su našli mjesto u hrvatskim kulturnim, obrazovnim, društvenim, zdravstvenim i drugim ustanovama i djelatnostima.

Grad Skradin

Skradin je gradić na desnoj obali rijeke Krke, udaljen 16 km od Šibenika. Skradin, s poviješću duljom od 2200 godina, nalazi se na mjestu gdje rijeka Krka i Jadransko more imaju skladan suživot, pa je to sve atraktivnije turističko odredište za kupanje i izlete lađom. Skradin je blizu Nacionalnoga parka rijeke Krke, pa je zato postao polazna točka za izlete biciklom ili šetnju po netaknutoj prirodi i pogled na veličanstvene slapove Krke. Također, zbog blizine autoceste, vrlo se lako i brzo stiže i do druga dva nacionalna parka – Paklenice i Kornata. U pretpovijesno doba tu je bilo ilirsko naselje koje se zvalo Scardona, a kasnije rimski municij iz kojega su razdoblja vidljivi ostatci vodovoda i zgrada, te epigrafski spomenici. Kroz stoljeća Skradin je bio nekoliko puta razaran, ali su ga oživjeli novi doseljenici. Iznad mjesta su ostatci kule i zidina mletačkoga, a kasnije turskoga kaštela. U doba hrvatskih narodnih vladara tu je podignuta predromanička crkva – kameni fragmenti s motivima pleterne dekoracije. Skradin je bio središte ilirske provincije Liburnije, a od 530. do 1830. godine bio je biskupijsko središte. Na vrhuncu moći bio je u srednjem vijeku za vrijeme vladavine Šubića – bibrirskih. U Skradinu su rođeni renesansni slikar Juraj Čulinović, graditelj orgulja Petar Nakić-Nakini i fra Lujo Marun, utemeljitelj hrvatske arheologije.

O programu Ljetne škole

Program je koncipiran prema dvije osnovne teme. Jedna je tema Bernardin Frankopan, značajna povijesna ličnost, sudionik Krbavske bitke 1493. Druga tema podrazumijeva interdisciplinarni pristup području središnje Hrvatske. O temama izlažu stručnjaci, uglavnom sveučilišni nastavnici ili stručnjaci za određenu temu. Teme su koncipirane tako da odgovaraju interesima različite publike, ponajprije studentske s društveno-humanis-

tičkim, ali i drugim usmjerenjem, studentima i nastavnicima iz dijaspore, te svima onima, neovisno o životnoj dobi, koji bi u ugodnom okružju i s kvalitetnim predavanjima i kulturnim programom, željeli upotpuniti svoju opću naobrazbu. Tečaj iz kulture hrvatskoga jezika bit će prilagođen znanju polaznika škole.

Nastava se odvija u Studijskom središtu Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, u Skradinu, Trg Male Gospe 3.

Po završetku programa polaznici polažu ispit

i dobivaju svjedodžbu Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, s potvrdom o stečenim ECTS bodovima (5 ECTS za poznavanje hrvatske kulture i 5 ECTS za znanje hrvatskoga jezika).

Prijave, smještaj i cijena

Cijena cjelokupnoga programa Ljetne škole iznosi 2900 kuna. U tu je cijenu uvršteno 13 punih pansiona (noćenje, doručak, ručak, večera), te predavanja, jezične vježbe, završni ispit s ECTS bodovima, projekcije filmova i ostali kulturni program, također i dva izleta. Polaznici će biti smješteni u sobama s dvije postelje (za jednoposteljne sobe potrebna je nadoplata). Uplata se može izvršiti u više rata.

Prijave se primaju **do 1. lipnja 2009.**, uz depozit od 500 kuna (uz hitan povrat u slučaju odjave). Prijave, uz naznaku inačice korištenja, s imenom, prezimenom, dobi i podatcima o statusu (zanimanje, mjesto zaposlenja i sl.), šalju se e-mailom na jed nu od sljedećih e-mail adresa:

zmandic@hrstud.hr ili tajnik@hrstud.hr ili sanja.vulic@zg.t-com.hr

Uplata na račun Hrvatskih studija: 2340009-1400021282. poziv na broj 22222.

ZAGREB – Natječaj Društva hrvatskih književnika uključuje nagrade Judita, Davidias i Slavić. **JUDITA** je nagrada za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini u 2008. godini. **DAVIDIAS** je nagrada za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini u 2008. godini. **SLAVIĆ** je nagrada za najbolji objavljeni autorski književni prvijenac u 2008. godini. Za natječaj za spomenute nagrade u obzir će se uzeti knjige koje autori ili nakladnici u 5 (pet) primjeraka dostave do 31. siječnja 2009. na adresu: Društvo hrvatskih književnika za Nagrade Dana hrvatske knjige – Trg bana Jelačića 7/I, 10000 Zagreb. Nagrade će biti dodijeljene – na Dan hrvatske knjige 22. travnja 2009. u Splitu!

Hrvatsko bogoslužje i u Pomurju

ZAGREB – Društvo za promicanje književnosti na novim medijima (DPKM) na mrežnim stranicama projekta „Besplatne elektroničke knjige” (www.elektronickeknjige.com) tijekom 2008. godine objavilo je 20 novih naslova, čime je izjednačen rekordni broj naslova iz 2007. godine. Od 20 objavljenih, njih šest, elektronički su „originali”, što je rekordan broj od pokretanja projekta 2001. godine. Čitateljima je trenutno dostupno ukupno 90 naslova, što ih je tijekom prošle godine čitalo 118 tisuća posjetitelja, dvije tisuće više nego tijekom 2007. godine, što u prosjeku iznosi gotovo 10 tisuća čitatelja mjesečno. Tijekom 2008. godine objavljeno je šest elektroničkih izvornika: pjesničke zbirke „Sadomazoteka” Franje Nagulova, „Baš si sirov u zadnje vrijeme” Matije Brstila i „Kratka povijest bolesti” Helene Burić, romani „Kazahstan” Suzane Abspoel Đodo i „Zujke” Marija Brkljačića, te drama „Trovačica” Jurice Pavičića. Osim tih izvornika, ponovno je izdano još 14 naslova: romani „Clown” Milka Valenta, „Pismo iz Sankt Peterburga” Irene Lukšić, „Katarza” Branimira Barona Brljevića i „Cipele za padanje” Lade Puljizević, izbor iz poezije Blaise Cendrarsa „Sve do Srca Svijeta” (u izboru i prijevodu Tomice Bajsića), zbirke pjesama „Mačje pismo” Branislava Oblučara, „Prvi korak u tamu” Ivane Simić Bodrožić, „Zid i fotografije kraja” Miroslava Mićanovića i „Yves” Ivica Prtenjače, knjige kolumni Darka Polšeka „Rađanje nacije” i „Zapisi iz treće kulture”, te knjige „Četvrti svjetski rat/Drugačiji svijet je moguć” Dražena Šimleše i „U obranu anarhizma” Roberta Paula Wolffa. DPKM planira u 2009. godini objaviti 21 novi naslov, među njima i knjige Marka Pogačara, Josipa Mlakača, Zvonimira Mrkonjića, Tomice Bajsića, Dorote Jagić, Sanje Lovrenčić, Stjepana Balenta, Roberta Roklicera i drugih.

ZAGREB – Između ostalih velikih nadnevakava hrvatska javnost u 2009. godini obilježava obljetnice Ivana Gundulića i Franje Kuharića, pripočela je Hrvatska kulturna zaklada koja je 2009. godinu posvetila pjesniku Ivanu Gunduliću i zagrebačkom nadbiskupu kardinalu Franji Kuhariću. I. Gundulić je jedan od najvažnijih dopreporodnih hrvatskih pjesnika. „Kao pjesnik prolaznosti odlikuje se bogatstvom poetskih slika i snažnom misaonom refleksijom”, kazao je akademik Dubravko Jelčić. Mons. Stanković je ocijenio kako je kardinal Kuharić u teškim vremenima bio predvodnik Crkve u Hrvata. Dočekao je da se ostvare tri njegova stožerna cilja: stvaranje i proglašenje hrvatske državne nezavisnosti, proglašenje blaženim kardinala Alojzija Stepinca te posjet papu Ivanu Pavlu II. Hrvatskoj, naglasio je Stanković na skupu Hrvatske kulturne zaklade.

Kod varaždinskog biskupa (slijeva Blaž Horvat, Marija Vargović, mons. Josip Mrzljak i Mišo Hepp)

Varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak 21. siječnja primio je na biskupskom dvoru u Varaždinu predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppu, i predsjednicu Odbora za kulturu i vjerska pitanja Mariju Vargović, kako bi porazgovarali o mogućnosti održavanja hrvatskih misa u Pomurju. Nakon dozvole kapoštarskog i sambotelskog biskupa, i varaždinski se biskup suglasio da svećenik Varaždinske biskupije mjesečno jedanput u nekome hrvatskom pomurskom naselju govori misu. Bogoslužje je povjerio rektoru Varaždinske biskupije Blažu Horvatu, koji već nekoliko godina celebrira hrvatske mise u Kaniži, i pomurski ga vjernici poznaju, vole i razumiju.

Bogoslužje u pomurskim hrvatskim naseljima već desetljećima nije se prakticiralo, samo najstariji vjernici znaju sve molitve, crkvene pjesme na svome jeziku, što su onomad naučili od svojih baka. Premda je u Keresturu dugi niz godina službovao župnik pripadnik hrvatske nacionalne manjine, mise se nisu odvijale na hrvatskom jeziku, dok je u Serdahelu 19 godina službovao župnik Vilim Harangozo, također Hrvat, koji je pokušao ponovno uvesti dvojezične mise, kojih dotada više od pedeset godina nije bilo. Za vrijeme njegova službovanja izgrađene su vrlo lijepe crkve u svim mjestima gdje ih nije bilo, te su obnovljene stare. Godine 1993. objavljen je kajkavski molitvenik u kojem su sakupljene molitve i crkvene pjesme toga kraja, pomoću kojega se lakše molilo na hrvatskom jeziku.

Od 2006. g. u hrvatskim pomurskim naseljima nigdje nema hrvatskoga svećenika, stoga su s mise gotovo nestale i hrvatske molitve.

Prije osam godina Hrvatska manjinska samouprava u Kaniži potakla je da se u tome gradu povremeno održavaju hrvatske mise kako bi se vratila navika moljenja na hrvatskome. Poneki su vjernici iz okolnih sela posjećivali te mise, međutim starijim ljudima,

pravo onima koji još imaju naviku moliti se na hrvatskome jeziku, to je bilo naporno, stoga su predsjednik HDS-a Mišo Hepp i predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja Marija Vargović zatražili pomoć najbliže biskupije iz Hrvatske, Varaždinske biskupije.

Na sastanku su predstavnici Hrvata iz Mađarske prikazali položaj hrvatske manjine u Mađarskoj, njezino institucionalno zaleđe, govorilo se o vezama između dviju država na polju vjere, te o nedostatku hrvatskih svećenika u Pomurskoj regiji.

Na molbu da mjesečno jedanput u Pomurju svećenik iz Hrvatske služi hrvatsku misu, varaždinski je biskup svesrdno obećao pomoć i dogovoreno je da se to već od veljače može i pokrenuti. Raspravljalo se i o suradnji drugih vrsta, o mogućnosti organiziranja susreta katoličke mladeži i vjeroučitelja, organiziranja vjerskih tabora, tražena je pomoć u nabavi tiskanih i notnih materijala za održavanje misa i vjeronauka, spomenuto je da Hrvati u Mađarskoj nemaju hrvatskih filijala, da bi poželjno bilo omogućiti odlazak u hrvatska sjemeništa.

Varaždinski je biskup s radošću ponudio pomoć i radovao se povezivanju vjernika onkraj granice. Ponudio je primanje vjernika u varaždinskoj katedrali, zamolio je da se organiziraju hodočasnici iz Mađarske za 5. srpnja u Mariju Bistricu, na dan zavjetnog hodočašća grada Varaždina. Biskup je obećao da će posjetiti hodočasno mjesto u Komaru, prilikom hrvatske mise, kao i hrvatska naselja u Pomurju.

Predsjednik HDS-a posjet je sažeo ovako: *Kod biskupa stekli smo vrlo dobar dojam, on nam je obećao pomoć u rješavanju hrvatskih misa u Pomurju. Možda smo otišli i korak dalje nego što smo planirali jer su nam obećali pomoć i u tiskanim materijalima za vjeroučitelje. Sada je na nama red kako uspjeti to organizirati. Ako smo dobili pomoć, onda da se i poslužimo njome. Mislím da je to bila dobra zamisao što smo zatražili pomoć na najvišoj razini, i s blagoslovom kapoštarskog i sambotelskog biskupa dobili i treću biskupiju.*

U početku hrvatske mise će se održavati naizmjenično u naseljima mjesečno jedanput i bit će uključeni: Fićehaz, Kerestur, Mlinarci, Pustara, Petriba, Serdahel, Sumarton i Kaniža. Predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja usuglasit će održavanje hrvatskih misa s mjesnim župnicima Istvánom Martonom (Serdahel) i Robertom Pogarom (Kerestur), a manjinske će samouprave snositi troškove bogoslužja. Prvo hrvatsko bogoslužje predviđa se u Serdahelu idućega mjeseca.

Umočani u Hečki

„Kajkavsko” mulatovanje do zore na 6. Hrvatskom balu

Ovako se slavi na
umočki način

Predsjednik HMS-a u Umoku Joško
Jurinković očividno uživa u društvu najlipše
Hrvatice Mirjane Grubić

HKD Kajkavci
u Zagorskom plesu

Kad su pred šestimi ljeti Hrvatska manjinska samouprava Umoka, na čelu s Joškom Jurinkovićem, u suorganizaciji Hrvatskoga kulturnoga društva „Kajkavci” prvi put organizirali u panzionu Tornácos u Hečki vlašći Hrvatski bal, već je onda bilo vidljivo da ovdje će se svako ljeto rado skupaspraviti umočki Hrvati. Oni Hrvati za ke su mislili na državnoj razini da su jur otpisani, da su jur pomrli, i oni su pokazali s jakom i čvrstom voljom da će se goristati da ih još ima, da su svojim djelom i željom za opstanak svakako vridni pažnje i pohvale. A to je potribno istaknuti i zato jer hrvatski kulturni pokret uprav ovo ljeto svečuje dvadesetu obljetnicu. Pravoda će imati i tančoši i tamburaši što slaviti jer zapravo oni su ta pokretna moć prežkih ne bi mogli čuti o uspjehi Sallmerovoga tamburaškoga sastava ili o priznanji folklorne grupe ku je do vrhunca otpeljao pred nekoliko ljet, s trodnevnim Umočkim pirom, Undanac Štefan Kolosar. Subotu, 17. januara, samo od sebe je razumljivo da na balu muzički sastav je najprlje predstavio nove zavježbane melodije, i to *Šestinski drmeš* ter poznate šlagere

od Zvonka Bogdana: *Kad sam bio vojnik u tom Somboru* ter pjesmu *Moja mala nema mane*. O burnom aplauzu je vjerojatno i suvišno pisati. Folklorashi su ovom prilikom Zagorskim tancem očarali publiku. Kako je rekao načelnik Umoka Atila Horvat u svojem svetačnom govoru pred oko 120 gostov, svojom nazočnošću su ov bal uveličali Marija Pilšić, predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, ter i predsjednik Županijske hrvatske samouprave Štefan Kolosar. Polag njega je ovput stala i najlipša Hrvatica Ugarske Mirjana Grubić, a od nje je sam liktar očekivao da će i njega polipšati i pomladiti. Uza to je atraktivna Koljnofka i ovdje moderirala program, kot i u šopronskom balu, a čuda je bilo i obožavateljev ki su se htili i slikati s njom. U veselom raspoloženju, uz bogate nagrade na tomboli ter u svirki petroviske „Pinkice” hudo-ljuto su odletile noćne ure, i tako je još jedno „kajkavsko” mulatovanje skončalo sa zadovoljstvom u gradišćanskom bijelom svitanju.

-Tih-
Foto: Károly Hospely

SIGET – Kako donosi agencija MTI, moguće je da će uskoro započeti obnova sigetske utvrde Zrinski, čije su dvije kule već lani proglasili opasnim za život i ogradili ih. Sigetski gradonačelnik József Paisz izjavio je za MTI kako je u proteklih pola godine gradska samouprava pregovarala s Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt-om i kako postoje dobre naznake da će spomenuto društvo u 2009. godini izdvojiti 120–160 milijuna forinti za obnovu spomenute utvrde. Pri tome je Paisz naglasio kako to nije dostatna svota jer po procjenama za obnovu je potrebno 400 milijuna forinti, ali ako dobiju spomenutu potporu, moći će obnoviti dvije kule, ili jednu kulu i pojačati zidine.

KOTOR – Nizom kulturnih događanja u Kotoru u Crnoj Gori svečano se slavi jubilej 1200 godina prijenosa moći Sv. Tripuna iz Carigrada. Program proslave prijenosa moći započeo je 12. siječnja u prepunoj kotorskoj katedrali Sv. Tripuna, gdje je upriličen koncert na kojem su nastupili hrvatski glazbeni umjetnici. Središnja svečanost u prigodi jubilarne proslave blagdana Sv. Tripuna počinje u katedrali 27. siječnja, a u nedjelju, 8. veljače, svečanu vrhovnosvećeničku misu predvodit će zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, nakon čega će uslijediti ophod kotorskim ulicama.

PEČUH – Web-stranica grada Pečuha www.pecs.hu dostupna je znatiželjnicima odnedavno i na hrvatskom jeziku. Web-stranica na četiri jezika, mađarskom, engleskom, njemačkom i hrvatskom, nudi niz sadržaja kojima posjetitelje upoznaje s javnim zgradama, ugostiteljskom, kulturnom i inom ponudom te znamenitostima grada podno Mečeka, jednako tako i s nizom korisnih informacija potrebnih u svakodnevnom životu građana, a sve to popraćeno zanimljivim tekstovima i fotografijama.

BEČ – Zoran Jašić, hrvatski veleposlanik u Beču, u ime Hrvatskoga ministarstva vanjskih poslova predao je knjižnici u Hrvatskom centru 130-ak knjiga. Prije tri mjeseca isto je ministarstvo za kulturu Republike Hrvatske darovalo više od 100 knjiga toj knjižnici. Lani u lipnju Hrvatski centar u Beču premjestio je knjižnicu Hrvatskoga akademskoga kluba s četvrtoga kata u prizemlje, i to u novouređene prostorije. Knjižnica nosi ime slavista Franje Rottera. Još nije otvorena za javnost jer moraju katalogizirati svih 1.800 knjiga. Katalogizacija će biti gotova do travnja ove godine.

Svinjokolja na kiseški način

U zimskoj dobi još oživi jedan važan događaj u našim selima: klanje svinj/svinjokolja.

Žene, jedan dan prije klanja, već čistu česan i luk, rižu žemlje na manje ili veće komade za krvavice, pripremaju zelenje za supu, a papar, papriku i sol za mesnate kobasice, za pečeno meso i kiselo zelje. Poperu lonce, zdele i kotle jer ovim putem se kuha u velikim posudama. Muži pregledaju gauge, oštru nože, pripravu škafova, prajčtok pa i slamu za prženje. Navečer izabrana mesnata ili po volji masna svinja već ne dostane napoja, da joj želudac i drob do jutra ne bude pun „sadržaja“. Zbog toga slabo počiva ove noći, isto kao domaćini, ki već jutro rano u zori, u kotli toplu vodu i žganom čekaju mesara i pomagače iz rodbine i iz svojega prijateljskoga kruga. Rakija ugrije i batri muže tako da friško i vješto unimu kričeeće blago. Slana krv se polije po žemljama, a prženje je već tepao događaj u mrzлом zimskom jutru. Kopicu dostanu kucki, kupice muži, ki već s kefom i canjkom peru poprženoga pitanca. Ispod pepela zablista mu zlatnožuta koža, ča znači da se već more obisiti na gauge. Mesar raskoji svinju, žene čekaju na jatre, da je za doručak na luki zdinstaju. Do ručenja su dijelovi svinje već na prajčtoku. Onda se djelo već razdili. Žene kuhaju supu, zelje, peču meso, pripravu hren i salatu uz meso. Muži rižu slaninu da čim prije scvrjiju ocvarke, mliju meso (za mesnate kobasice), kuhaju glavu, pluća, kožicu i jatre (za krvavice, za jatrene kobasice i za prezbošt. Usput se peru lonci, gricka se kožica, pije se vino i zafrkavanje nima konca. Oko prostrtoga stola kod objeda, nekad već kod vičere, se pa počinje cijelo viselje. Pohvali se gazda za dobri pitanac, pohvalu se žene za ukusan objed, splati se mesar za dobro djelo, i svi pomagači (bez ki se ne bi ovako friško zgotovila svinjokolja) dostanu pošteno jilo i pilo.

Ov naš običaj se je s vremenom isto modernizirao. Umjesto slame pržu svinju pli-

nom, drob/crivo već ne žene čistu, nego očišćeno ga kupi familija za kobasice. Prezbošt se načinja u plastičnim torbicama, a ne u očišćenom svinjskom želucu. Ali svoju društvenu funkciju i nadalje čuva ne samo za familije nego i za druga družanja.

Šandoru Petkoviću, predsjedniku kiseške Hrvatske manjinske samouprave, spomenuti običaj se je većkrat pojavio u mislima. Kao rođeni Undanac, preživio je ovo veselje svaku zimu i doma, i sad je kanio upeljati to i u Kisegu. Kiseški Hrvati, ki su se svečega preselili iz okolnih sela, su se svi upoznali još u rodnom selu s ovim događajem, tako da su se lako slagali s predsjedničkom idejom. Točnije, skoro svi, jer žene su bile protiv. Brundale su, kuhaju i peru one i doma dost, ov put ne želju nikakvu svinjokolju. Muško rješenje je nastalo jednostavno: bez žen će bit organizirano klanje svinje, a žene, kao drage goste, će pozvati samo na večeru. Muži ne potribuju i ne čekaju, nikakvo pomaganje od njih.

U velikom zimskom minusu (-14 C°) je kazao termometar) su se strefili najhrabrijim Kisežani 10. januara ujutro u 7 ura u mjesnom gazdinstvu. Pod vodstvom mesara Lojzija Fehera su brzo unimili 140 kg teškoga pitanca, ki ni imao veliku priliku za proteć pred svojom sudbinom.

Ivan Nickl, Karl Meršić, Jožef Meršić, Petar Honved, Jožef Pászner i Šandor Petković su ga čvrstim rukama držali. Prženju su se već prikljulili Imre Harsányi, Béla Farkas, Jožef Horvat, Franjo Tot-Arpad i Franjo Kovač. Za gauge i kotal je bio odgovaran Matija Štefanić. U kuhinji je glavnu ulogu nosio Ivan Nickl (Pujti), komu je kiseški farnik Vilmoš Harangozo davao svoje tanače. Usput su se dvije žene javile (zbog pomoći ili znatiželje), ali ni se kazala potribnost za ženske ruke.

Točno u pet ura u društvenom stanu „Brenner“ obišeni prezbošti, krvave, mesnate i jatrene kobasice, friški ocvarci, supa, zelje nabito s mesom, pečenje s dinstanim zeljem su čekali goste. Vicenačelnik grada Kisega Béla Basthy je sa zadovoljstvom vidio da bit će snage i moći u Hrvatima i za ovoljetošnjega „turskoga napada“. Na prostrtim stolima Štefanićevo vino je raćenje i razgovaranje pomagalo. Skupnomu pjevanju su „Zorini“ igrači dali ton. Znatiželjne žene s pogledom, s pohvalnim ričima i slatkišima su zahvalile ovu fantastičnu iznenadu svojim mužem. Nadaju se da će Hrvatska svinjokolja u Kisegu poznata nastat po tomu da je klanje svinj bez žen još uspješnije.

Marija Fülöp-Huljev
Foto: Imre Harsányi

U domu nikad nije dosadno

Monika s prijateljicama

Učenica sam gimnazije Miroslava Krležu u Peču. Ova je gimnazija dvojezična u kojoj su učenici većinom hrvatskog podrijetla. Upisala sam se u ovu školu jer sam čula mnogo dobrih stvari i pohvala o njoj. Mislim da se nisam prevarila.

U sklopu gimnazije je đački dom, gdje preko tjedna borave učenici koji žive daleko od Peču. Ja sam također stanar toga doma, jer stanujem daleko, u Sumartonu. Dom je prekrasan jer je nedavno obnovljen, ima dva kata. Na prvome su dječaci, a na drugom djevojke. Nama je bolje jer ih vidimo s visine. U svakoj su sobi četiri postelje, i odmah uz nju je i kupaonica. Mi djevojke dosta boravimo u kupaonici, kako to dolikuje, trebamo biti svaki dan zgodne. Oba kata imaju kuhinju, tamo održavamo male piknike uz kolače koje donesemo od kuće.

Volim biti u đačkom domu jer je atmosfera uvijek ugodna. Imam tri simpatične cimerice s kojima provodim slobodno vrijeme. Nikad nam nije dosadno. Uvijek se glupiramo, jedna drugoj ispričamo svoje tajne, mnogo se smijemo. Navečer imamo izlazak od 19 do 21 sat. Tada odlazimo u dućan, šetnju, katkad u obilazak grada.

Srijeda je moj omiljeni dan jer tada imamo košarku koja se održava od 19 do 20 sati. Okupimo se u tjelesnoj dvorani i igramo.

Dok sam u đačkom domu, nikad ne pomišljam na svoj pravi dom, ne nedostaje mi. Ovdje se osjećam kao kod kuće. Učenici u domu na neki način moja su obitelj, a mislim da svi mi koji stanujemo u domu postajemo samostalnjiji jer moramo se sami brinuti o nekim stvarima.

Mi smo jedna mala hrvatska zajednica. Međusobno smo povezani, pomažemo jedni drugima, zajedno odrastamo.

Veoma sam sretna što sam došla u ovu gimnaziju i ne bih to promijenila nizašto. Iskreno se nadam da će mi godine provedene u ovom domu ostati u nezaboravnom sjećanju.

Monika Ptičar

Monika Ptičar:

Učenje

*Učenje je jako važna stvar,
Moraš učiti da se kod ocjena ne dogodi kvar.
Kad sjedneš na klupu, uzmeš tu knjigu
Ne možeš se skoncentrirati,
misli ti bježe, skakuću, lutaju,
Igraju se skrivača ili loptaju.*

*Prođe pola sata,
Još uvijek si na početku.
Slova postaju tanja i tanja,
A onda se izgube usred svih tih osjećaja.
Oči ti se zaklope,
U svijetu si snova.*

*Tamo zamišljaš voljenog il' voljenu,
Kako šapućete nježne riječi,
Al' onda osjetiš nešto na ramenu,
I mora da se probudiš.
Profesor je to, ljut
Koji te ulovi da spavaš.*

*Pa onda dobiješ kaznu
O kakvoj i ne sanjaš.
Dok odrađuješ kaznu,
Ne pomišljaš oka sklopiti,
Već sutradan popit dva Red Bulla
Da možeš budno muku mučiti.*

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

CROATIADA 2009

Hrvatska državna samouprava
raspisuje prijavu za:

**SMOTRU HRVATSKIH
DJEČJIH DRAMSKIH,
LUTKARSKIH I LITERARNIH
DRUŽINA**

Hrvatska državna samouprava organizira Smotru dječjih, dramskih, lutkarskih i literarnih družina koje djeluju na hrvatskom jeziku – „Ima jedan razred, ima jedan sat“ Stipan Blažetin, igrokaz iz današnjega školskog života.

Svrha je smotre poticanje hrvatske školske mladeži za oživljavanje amaterske dramske djelatnosti na hrvatskom jeziku.

Uvjet prijave jest izvedba dramskog djela, igrokaza, lutkarske igre, literarnog sastava ne duljeg od 15 minuta, iz domaće ili sveopće hrvatske književne baštine, na hrvatskom jeziku, uključujući i narječja.

Prijavnice treba dostaviti do 20. veljače 2009. g. na e-mail adresu:

muity.hrsamouprava@chello.hu.
(Prijavnicu možete istiskati na web-stranici: www.horvatok.hu)

Smotra se predviđa održati u Školskom centru „Miroslav Krležu“ u Peču, 8. travnja 2009. godine.

Izvođenje predstava, uz dodjelu nagrada, vrednovat će tročlani ocjeniteljski sud.

Troškove putovanja i boravka na smotri osigurava Hrvatska državna samouprava.

BREME – U tamošnjoj osnovnoj školi 17. siječnja priređen je Švapski bal. U programu bala bilo je i hrvatskih sadržaja, naime u školi se odvija i nastava hrvatskoga materinskog jezika. Tako je skupina radnica socijalnog doma u Bremenu, potpomognuta učenicima škole, Fani Gavalier, Fani i Kiti Oršokić te našim Hrvatima iz Kašada i Bremena naučila koreografiju međimurskih plesova koju su s njima uvježbale Anett Juhász i Anita Szonti, pa je, na veliko oduševljenje nazočnih, izvele. Uz to nastavnički zbor škole otpjevao je nekoliko prekrasnih dalmatinskih pjesama.

Vinkovo u Kukinju

„Vinkovo sunce – dobro vince“

Blagdan Svetog Vinka slave vinogradari jer s Vinkovim počinje vinogradarska godina, koja traje do Svetog Martina. S manjim ili većim društvom vinogradari na Vinkovo obilaze svoje vinograde, trsove škrope starim vinom, objese kulene i domaće kobasice kako bi nastupajuća vinogradarska godina bila plodna i rodna.

Što reći o Vinkovu, narodnom običaju čijim se slavljenjem obilježava početak sezone vinogradarskih radova i uz koje se veže niz narodnih vjerovanja, tako i kod Hrvata u Baranji, primjerice u Mohaču, Vršendi..., a obilježavanje Vinkova u Kukinju unatrag desetak godina prerاسlo je u pravu veselicu gostoljubivosti domaćina i njihovih gostiju oko nektara, kapljice života i izreke *In vino veritas?* Tako je bilo i ove godine. Ako je pak vjerovati narodnoj izreci koja kaže „Ako na Vincekovo sunce sveti, bit će dosta rujnoga vina u klijeti“, onda nas čeka bogata godina. Okitila se loza i streha kobasicama, slaninom i kulenom, pa premda se snijeg nije topio s krova, za nadati se kako će toplo vrijeme donijeti puno dobre kapljice i u naše podrumne i ove vinske godine. Kažu kako svaki pravi vinogradar koji drži do sebe i običaja, 22. siječnja uputi se u svoj vinograd, pomiluje lozu, zagleda se u nebo i zemlju, opipa trs, posjeti podrum, kuša vino i zaželi dobru vinogradarsku godinu trsu što ga je zalio vinom, i iz kojeg je uzeo „pet reznika“, kako bi kazao pjesnik, te ih stavio u vodu da propupaju uz nadu dobrog roda. Jer ako štujemo svetoga Vinka, kako drži stara navada, nagradit će on naš znoj i naše žuljeve kapljicom i nektarom života. Sveti je Vinko jedan od pet vinogradarskih blagdana u godini.

Tako su i Kukinčani, i na Svetog Vinka, poškropili svoje trsje, ali s prijateljima učinili isto u subotu, 24. siječnja. Okupilo se sedamdesetak zaljubljenika vina, te se u podrumu Mike Kamarića uza slasne zalogaje, vino i rakiju družilo do sumraka. Ali prije samog čina gozbe i blagovanja obrezao se trs, koji se potom poškropio starim vinom, uz blagoslov

duboševičkog župnika, koji je istoga dana služio i svetu misu na hrvatskom jeziku u kukinjskoj crkvi Svete Ane. Izvjesila se švargla, kao želja da bude dobar urod, usto se i završilo i zapjevalo, kušalo staro vino, i stari i mladi kuleni, pure, čvarci, luk, paprika, dvogodišnja Ivina šunka, kobasice, raznovrsni sirovi, svi ti slasni zalogaji uz koje nam i kapljica života bolje klizi. Nije izostala ni pečena slanina, topli kolači sa sirom koje je Marta spremila na martinački način, a navečer u domu kulture jelenji paprikaš i file-ki (tripice) te domaći kolači, uza svirku kukinjskih svirača, članova KUD-a Ladislava Matuška iz Kukinja i vrsne domaćine na čelu sa svugdje nazočnim Đurom. Goste iz Duboševice, Semelja, Vršende, Pečuha i ostalih krajeva pozdravila je uime kukinjske Hrvatske samouprave njezina predsjednica Milica Klaić Taradija. Među gostima i Mišu Heppa predsjednika HDS-a, djelatnike Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu na čelu s konzul gerantom Vesnom Njikoš Pečkaj. Kažu etnolozi kako je slavljenje Svetoga Vinka kod Hrvata prisutno u kontinentalnim krajevima, i u obredu se ne nalaze nikakve poveznice sa životom Svetoga Vinka, nego taj običaj nalazi svoje uporište još u poganskim svetkovinama zemljoradnika, jer datumski počinju novi ciklusi u poljoprivrednim radovima, ponovno počinje bujati priroda

Uza Svetoga Vinka, u hrvatskim pučkim običajima još su zapovijedani blagdani Sv. Juraj 23. travnja, Sv. Ivan Krstitelj 24. lipnja, Sv. Mihovil 29. rujna i Sv. Martin 11. studenoga. Vidljivo je da je riječ o važnim terminima u vegetativnim ciklusima i poljodjel-

skoj godini. U javnosti, dakako, najpoznatiji je svetac Sv. Martin.

Čime se odlikuju ostali vinogradarski sveci?

Po pučkoj navadi, za Đurđevo/Jurjevo valja posaditi novi nasad loze, a u starom vinogradu zašiljiti kolje, pognojiti trsje, okopati ih i završiti rezidbu. Za Ivanje trsje se mora drugi put okopati, povezati, oplijeviti i poprskati. Poslije Ivanja u vinograde se ide samo prskati i odstraniti mladice i zaperke. Ako je godina bila dobra, bez tuče i nevremena, preobilnih kiša u nevrijeme, za Miholje se već vinogradi s veseljem obilaze. Ranije se sorte već mogu brati, a sedam dana nakon Miholja može početi prava berba. Doduše, u nekim je sjevernim vinogorjima, pogotovu za graševinu, bilo pravilom da se bere tek nakon Sv. Terezije, 15. listopada. Tko je dotle sačekao, jasno da neće imati kiseliše, da će mu vina biti hvaljena.

Od lijepih vinogradarskih običaja pak nikako ne valja zaboraviti ni Sv. Bartola 24. kolovoza, nadnevak kad se u vinogradima podiže klopac koji će tjerati čvorke i nago-vijestiti da se bliži berba. I tada se s prijateljima uz veselicu, sočan zalogaj i staru kapljicu (ta valja već i bačve isprazniti) proslavlja u vinogradu. Za Sv. Ivana apostola, dva dana po Božiću, blagoslivljalo se vino, a spomenimo se i omrznutih nadnevak u poljodjelaca, tzv. ledenih svetaca i Sv. Sofije sredinom svibnja kad nagla studen može nanijeti goleme štete. A tu je i Martinje, pravi blagdan težaka. Sve što se u polju imalo učiniti, učinjeno je, plodovi su pobrani, spremljeni, vino je već provrelo.

- bpb -

Vinkovo na mohačkoj Planini

Prva rezidba i njegovanje tradicije

Mohački vinogradari, među njima i naši šokački Hrvati, u četvrtak, 22. siječnja, ponovno su se okupili na Planini u vinogradima, a u povodu obilježavanja blagdana Svetog Vinka, koji je zaštitnikom vinara i vinogradara postao jer se mrcvarenje njegova tijela, curenje i hvatanje krvi poistovjećuje s branjem, lomljenjem grožđa i hvatanjem mošta.

Vinkovo je stoljetni običaj kojim počinje vinogradarska godina. Prema pučko-vjerskom običaju, na taj se dan u vinogradima na trs objesi najveća kobasica, kulen i zalije vinom kako bi sljedeća godina bila rodna, a grozdovi veliki poput kobasice i kulena. Svećenik blagoslovi trs i vinograd, zalijeva ga vinom te predvodi molitvu. Cijelu proslavu prati pjesma i veselo društvo vinogradara odnosno vinara.

Već nekoliko godina tako je i u mohačkim vinogradima, pa su se vinogradari najprije okupili na svetoj misi u kapelici Svetog Jakoba, a zatim u vinogradima i podrumima. Pošto se kušala prava domaća kobasica, kulen, švargla, u pratnji TS „Šokadija” povorka vinogradara i vinara, predvođena predsjednikom Šokačke čitaonice Đurom Jakšićem, krenula je u vinograd gdje je velečasni Augustin Darnai blagoslovio stabljiku loze, zalio je vinom i predvodio molitvu. Prvu rezidbu ove godine zajedno su obavili gradonačelnik József Szekő, konzul gerant Generalnog konzulata Vesna Njikoš Pečkaj i treća konzulica Katja Bakija. Nakon prve rezidbe, loza se nosi kući, stavlja u vodu, a onda se iz pupoljka predviđa urod grožđa. Druženje vinogradara, već po običaju, nastavljeno je obilaskom mohačkih podruma, pijenjem vina i kušanjem domaćih kobasica, kulena i drugih specijaliteta. Za dobro raspoloženje i ovaj put se pobrinuo TS „Šokadija”. Ove je godine obilazak podruma bio nešto skromniji jer su članovi Šokačke čitaonice u popodnevnim satima otputovali u Njemačku na pokladni festival.

Premda su se mohački vinogradari svake godine okupljali u vinogradima, uz obilazak vinograda i podruma, prije nekoliko godina stara tradicija oživljena je na poticaj Zoltana Horvata, koji nam uz ostalo reče:

«Nisam ja glavni, već svi vinogradari i dobri ljudi na mohačkoj Planini. Istina, ja sam bio onaj koji je oživio taj običaj, jer i prije su se okupljali, družili i popili, ali bio sam začetak toga da se malo oživi nekadašnja, stara tradicija. Na taj način sam istraživao, ispiti-vao stare Šokce o tome kako su oni slavili. Ispostavilo se da su nekada, s posvećenim starim vinom na blagdan Svetog Ivana vinogradari polijevali svoje vinograde da se zaštite od svake nevolje, od svakog nevremena, zbog toga su vješali kulene i kobasice, da budu grozdovi zdravi i tako veliki. Naravno, rezali su i lozu, koja se posvećivala u dogovoru sa svećenikom. Uspjeli smo u tome, a to je danas steklo popularnost među vinogradarima. Obvezatan je i obilazak podruma naših vinara i vinogradara, a imamo i goste iz drugih vinogorja, i to uza zvuke tambure.»

Jedan od surdionika, Stipa Bubreg stariji, koji svake godine dođe na mohačku Planinu otkako je oživljen ovaj običaj, poziva prijatelje i u svoj podrum „na čašu-dvi vina”, još se sjeća kako je bilo nekada.

«To je stari običaj, a otprilike nekoliko godina opet se njeguje, obnavlja, vrlo lipo, i koliko puno društva dolazi. Bilo je to i nekada, ali mi onda još nismo imali podrum, najviše smo bili u mohačkoj Vadi na salašu. Onda su stariji ljudi koji su imali podrum išli čamcem priko Dunava, pozivali prijatelje i komšije na Planinu. Kažu, kako je velik kulin, tako veliki će biti grozdovi. Nosim i ja lozu, metit ću ju u vodu, i ako lipo tira, onda će biti dobro. I lani je bilo dobro. Kažu, ako kapa sa strije, onda će biti pun podrum vina.» Nakon što je blagoslovljen vinograd, obilazimo podruma. Prva rezidba, kada će početi radovi, to ovisi o tome ko koliko ima vinograda, neki će već sada početi. Ja svoj za 2-3 dana orižem, nemam veliki vinograd. Kod kuće ne, na treći dan Božića se sveti vino, a sad smo isto bili na svetoj misi u kapelici Svetog Jakoba, a to držimo i liti na Jakobovo, samo onda se ne riže loza jer već se vidi kakav će biti urod, a zrno već počinje zriti.»

Svoje dojmove s nama je podijelila i konzul gerant Vesna Njikoš Pečkaj.

Prvi put sam u Mohaču na ovoj svečanosti

ti rezidbe loze, i blagoslova loze, nešto prekrasno, prekrasni dojmovi, isti običaj je i u mojoj rodnoj Slavoniji i Baranji. Mnogo ljudi, veselje, jedno posebno raspoloženje, a to je ono što potiče druženje, što potiče i čuva nešto što je u običaju ovoga naroda. Mislim da su to uglavnom vinogradari koji se obiteljski bave vinogradom, proizvodnjom vina, koji su obiteljski vezani za ovo područje, za mohačke vinograde, te na taj način, čuvajući svoje običaje, to je dobra prigoda da se potaknu mladi naraštaji da se taj običaj prenese, nastavi i nikad ne ugasi. To je ono prepoznatljivo za ovaj kraj. Čujem da u proljeće dolazi puno turističkih grupa iz Austrije i cijele Europe da vidi ove prekrasne podruma koji su posebno njegovani, kao i vinogradi, živa izložba u prirodi, što je vrijedno očuvati i prenijeti na buduće naraštaje.»

Postoje i planovi da se ova manifestacija proširi, te postane turističkim obilježjem grada Mohača.

«Mi ćemo, kao vinogradari, i nadalje ostati pri tome da se na blagdan Svetog Vinka okupljamo, ali smo se mi proizvođači vina dogovorili da ćemo to proširiti i na najbližu subotu, da to ima i nekakvu turističku snagu. Naime ovi mohački vinogradi nisu baš poznati, ali imamo dobra vina pa ćemo pokušati poraditi na promidžbi naših podruma i vina» – dodaje vinar, vinogradar, tamburaš Zoltan Horvat, pokretač ove tradicionalne manifestacije.

Među brojnim običajima vezanim za ovaj dan, spomenimo samo da bi se spriječilo opadanje zrna, na Vinkovo je zabranjeno sijati brašno, kruniti kukuruz, čihati perje, mljeti, presti ili obavljati bilo kakve poslove kojima se nešto kruni i otpada. Smije se samo piti vino, jesti kobasice i drugo, te veseliti.

S. B.

Svjetsko prvenstvo u rukometu

Hrvatska u borbi za medalju

Nakon sedam uzastopnih pobjeda, hrvatska rukometna reprezentacija, pobijedivši Mađarsku 27 : 25 (14 : 12) i Slovačku 31 : 25 (18 : 13) u prvom i drugom krugu Skupine I u Areni Zagreb, u veličanstvenom ozračju pred više od 15 tisuća svojih navijača, izborila je poluzavršnicu Svjetskoga prvenstva. U utorak (nakon zaključenja našega tjednika) Hrvatska je igrala s Francuskom, koja je također već izborila poluzavršnicu. «Ovo je naše osmo polufinale u devet nastupa na velikim natjecanjima od 2003. godine kada se ova generacija prvi put okupila, i to je dokaz naše kvalitete», kazao je izbornik hrvatske reprezentacije Lino Červar čestitajući svim igračima na plasmanu u poluzavršnicu Svjetskog prvenstva. Kako reče, ispunjen je tek prvi cilj, a sada idu dalje za petom medaljom u posljednjih šest godina.

Budući da je velika neizvjesnost u Skupini 2, koja igra u Zadru, mogući suparnici Hrvatske jesu Njemačka, Danska i Poljska. Podsjetimo da se poluzavršnice igraju u petak, 30. siječnja, u Zagrebu i Splitu. Završnica i susret za broncu igraju se u nedjelju, 1. veljače, u Zagrebu.

Mađarska se našla u znatno težem položaju pošto je iz prvoga kruga natjecanja u Skupini A u Osijeku prenijela samo bod, za razliku od Hrvatske koja je u nastavak krenula s četiri boda. U međusobnom dvoboju Hrvatska je pobjedom napravila velik korak bliže poluzavršnici, a Mađarska ostala bez izgleda. Nakon teške utakmice, i zaslužene pobjede protiv Švedske, ostala je u igri za 5. mjesto, a na tome putu mora najprije pobijediti Južnu Koreju, u najgorem slučaju borit će se za plasman od 7. do 11. mjesta.

Ponovno je proslavljeno Vincekovo u Sumartonu

Gorice su posvećene

Otkako se osnovalo Društvo prijatelja vina u Sumartonu, tradicionalno se obilježavaju blagdani vezani uz vinovu lozu. Uz te se blagdane veže i Vinkovo, kada treba pogledati trs, gazda mora ritualno odrezati nekoliko grančica, po kojima se zatim nagada godina. Toga dana vinogradari zažele sretnu novu vinogradarsku godinu.

To su činili 24. siječnja i vinogradari na Kamanovim goricama i u Velikom polju pri kleti Tonija Hederića.

*Trsek moj, zbudi se, dosta si spal,
trsek moj, zbudi se, bom te rezal.*

Tom «ljubavnom» pjesmom upućenom lozi pjevači KUD-a Sumarton začeli su priredbu pri klijeti obitelji Ribarić-Hol.

Lajoš Vlašić, načelnik Sumartona, ujedno i predsjednik Društva prijatelja vina, pozdravio je okupljene, među njima Istvána Martona, mjesnog župnika, Zoltána Molnára, agrarnog inženjera i počasnoga člana Društva.

G. Vlašić je istaknuo je značenje djelovanja Društva, koje nudi stručnu pomoć vinogradarima, a organiziranjem priredaba vezanih uz vino promiče pomurska vina.

Prije negoli je posvetio vinograde, župnik je govorio o značenju Vinkova te o svecu čije ime ljudi povezuju s vinom. Uz tradicionalni obred, rezanje trsa na kojem je visjela kobasi-

Gazda Toni reže trs

ca, da grozd bude dugačak poput kobasice, svirala je tamburica «Sumartonskih lepih dečaka» a mješoviti zbor KUD-a Sumarton pjevao o finoj kapljici. Nakon ceremonijala okupljeni su obišli i druge klijeti i kušali bolja i bolja vina.

Beta
Snimke: Tünde Kuzma